

Talán csak a csuklás

Foltin Jolánnak

Fiam, éjjel nem tudtam elaludni, ellenőriztem a gondolataimat a sötétben, kényszerítve voltam, azt éreztem, arra késztet valami, hogy ébren maradjak, rám jött a csuklás, és talán ettől, talán mástól, de leestem az ágyról. Nem éreztem, mi az, csak azt, hogy a gonoszsághoz és a jóságához is köze van. Féltem az éjszakától, a világtól, a világban a gonosztól. Azt éreztem, hogy nem szabad az altatót bevenni. Aztán mégis lenyeltem, pár korty vízzel, de nem hatott. Réváltam volt, hogy mire kényszerített az az erő. A kulcsot régóta nem tudtam megforgatni a zárban, valahogy mégis sikerült. Aztán nem ismertem meg a tárgyakat, a sajátjaimak-e vagy sem. Mindent ellenőriztem, nem voltam biztos benne, hogy otthon vagyok. A lépcsőn is le tudtam menni, pedig nem szoktam egyedül. Éreztem az agyamban a gondolatokat, hogy milyen szelvényekben jártak. Mindig mindent visszaellenőriztem. Arra kényszerített az erő, hogy menjek ki az ajtón. Nem is tudtam kilépni az utcára egyedül hosszú hónapok óta. Mezitláb mentem a járdán, hálóingben. Fiam, éreztem a köveket a talpam alatt – tudod, mennyire dörzsölős a ház előtt az út. Aztán nem is tudom, merre jártam. Minden olyan idegennek tűnt, és fáztam. Rettenetesen fáztam, csak álltam a fák alatt, az utcalámpák közül több kiégett, sokáig tartott, de hazataláltam. A lépcsőn felküzdöttem magam. Valahogy sikerült, pedig régóta alig tudtam felkapaszkodni, de most megállás nélkül... Aztán már megismertem a tárgyaimat. A lányom ébresztgettem. Rázogattam, simogattam, de nem ébredt meg. Pedig el akartam mondani neki, mit éltem át. Nem szokta elhinni. Azt sem érti meg, hogy a járókeret módosítja a tudatom. Könnyebb vele menni, persze, de ha egy bot van a kezemben, már attól is másképp beszélek. Mindig is kétfajta ember létezett, tudod, fiam, aki bevallja, és aki tagadja. Nemcsak az a fontos, hogy valaki megmondja az igazat, vagy hogy szépítsen. Úgy is érdemes beszélni a dolgokról, hogy nem tesszünk hozzá semmit, főleg politikát nem. A politikusok még akkor is tudnak hazudni, ha hallgatnak. Úgy beszéljünk, hogy csak elmondjuk pőrén, mi hogyan van. Nem kell több. Csak színről színre, egyszerűen. Már az is nagy dolog, még ha sokan meg sem értik. Azt mondják, képzelődés, lázbeszéd. Ha meghallgatják, majd egyszer talán eljut a tudatukig. A lányomat hagytam, hadd aludjék. Már nem találtam a járógépet, vagy hogy hívják, amit a gyerek hozott, a botomat édesanyától örököltem, annakelőtte ő használta. Kicsit olyan, mintha ő fogná a kezem, amikor megyek. De hogy hol lehetett akkor a botom? Már csak négykézláb tudtam elvonszolni magam az ágyig. Folyton megtapogattam a tárgyakat, hogy ismerősek-e. Nem voltam biztos a dolgomban. Hiába értem el az ágyig. Nem tudtam bemászni, pedig csak egy öreg heverő, nincs félméter magas. Nagyon fáztam, éreztem ezt a gonosz erőt, ahogy küzdött bennem a jóval. Itt körülöttem, vagy bennem, vagy nem is tudom. Reggelre, mire felébredt a lányom, már átfagytam. Annyira kétségbeesett. Én kiáltozni akartam, meg felkelni a földről, aztán csak valami megnyugtatót mondani, de nyöszörögni is alig tudtam. Megijedtem a saját hangomtól. Tudtam, hogy amitől eddig féltem, megérkezett.

Pedig szinte semmi az egész. Pedig hogy félünk tőle. Ez a sok hókuszpókusz, porhintés! Nem jelentett semmit. Micsoda? Hát, hogy meghaltam. Pedig. Nem mondom, hogy amíg elértem odáig, az könnyű volt. Nem. De mégis. Nem várod, sosem várod ezt, aztán egyszerre csak ott van. És bumm. Mi ez? Agyvérzés, vagy szív? Tüdő? Azt sem tudod, mi történt veled, se beszélni, se mozogni nem tudsz... Mégiscsak valami agy lehet... Aztán a lányod. A kapkodás. A mentő, a gyógyszerek... Az orvosok... A kórház... Valahogy másképp képzeltem... Már amennyire ezt el lehet képzelni. Hogy nincsen felhajtás. Se kiabálás, se bökdösés, se sírás, se angyalok... talán még temetés sem kell... Pap, koporsó, koszorú? Rájöttem, miért pakolásznak olyan zavarodottan az öregasszonyok a kórházban. Hogy mennyire bizonytalanok, mi hol van. Csak megnézi a ruháját a szekrényben, aztán pisilni kell, meg végére menni... De hogy ott maradtak-e a ruhák, megnézi újra és újra. Ahogy ott feküdtem a kórházban napokig, ahogy tologattak, mint egy zsákot, mint valamit, akkor már tudtam – már amikor –, hogy nincsen semmi. Már el is készültem rá. Nem mondom, hogy elfogadtam, de...

Erre egyszerre felébredtem, talán reggel volt, talán nem, a fények élesen hasítottak, melengettek, a levegő meg csak olyan városszagú, füstös, meg fertőtlenítő, parizer és gyógyszer, kórházi tea és pelenkabűz... Körbenéztem, mindenki aludt a kórteremben. Hát, arra gondoltam, „csak úgy” hazamegyek. Ha lehet, vonaton. Ha kell, gyalog is. Akkora erőt éreztem magamban. Elég volt. Indulok haza! Egy kis falu, az jelenti nekem azt, hogy otthon. Heimat?! Ahogy a fiam magyarázta, lenn délen, a valaminek és a semminek a határán, ott vagyok otthon. A dombok és völgyek... Akárhogy is hívják. Az otthon az otthon. Brnau, Weimend? Lehetett volna más is az otthon? *De Ham ist de Ham!* Ott éltem le az életem. Aztán már tudtam, hogy fel sem tudok állni. Agyvérzés. Volt már ilyen. Csak a szemem tudtam forgatni egy kicsit. Régebben a nyelvemen éreztem, nem úgy mozgott. A fél karom sem engedelmeskedett, hiába éreztem azt, hogy mozog, csak lógott. A hangomon hallottam, hogy valami baj van. De akkor már csak a szemem mozgott. Innen ki tud felállni?

Mégis sikerült! És csak mentem, olyan gyorsan, mint a gondolat. Ahogy odaértem a házunkhoz, bezörgettem, bekopogtam, a kilincset előbb csak szorongattam, emlékeztem rá, ahogy rámarkoltam, bennem maradt még régről a fogása. Hiába próbálgattam, a kapu zárva volt. Hátra kiáltottam inkább, hogy:

– Ist jemand da? Édesanya? Édesapa? – Vagy valami ilyesmit, mindegy is...

Kijött valaki, vacakolt a zárral, benne maradt a kulcs. Egy nő állt a kapuban, ócska, piszkos ruhában. Hát ez meg ki?! – mondom magamban. A nő is érezte a csodálkozást. Azt mondta, ő a házvezetőnő.

– Woos? Csak ezt tudtam kérdezni. Mi? Házvezetőnő? Nálunk? De ha van ilyen, hát akkor legyen! És persze, hogy van, hát látom, hogy ott van, és akkor lett is. Ha láttam, akkor volt. Ha ott volt, akkor csak legyen.

Mondtam, hogy megjöttem. Hazalátogattam! Próbáltam udvarias fordulatokat használni, ahogy utoljára az elemi iskolában beszélünk a tanító úrral a jobb jegyért. Mégsem ismertem ezt a nőt. A házvezetőnő kissé elgyötörten magyarázkodni kezdett, hogy bocsánat, hogy ennyire leizzadt, de éppen a gangot síkálta fel. S látom, a mintás cementlap fényes a felmosóvíztől, a nőnek meg a főkötője alatt nyirkos az arca, a keze csatakos, a blúza is átázott, ráadásul a kézfejét újból és újból a vasok fenekébe dörgölte, zavartan motyorászott, hogy épp felmosott, a fejével meg hátrafelé mutogatott, mondhatni bökdösött, és azt mondta:

– Maria kismagysád, a kegyed édesanyja, Maria nagysád kiment a kertbe, Johannes bácsi is ott van, ha jól emlékszek. De még itt van a Franzi, az biztos tudja...

– *Wer ist de Franzi?* – kérdeztem, mert nem tudtam, ki az a Franzi, de ha itt van, hát itt van, hadd legyen, mondtam magamnak, s mondtam is, legyen, mert én már indultam hátra a kertbe. És tényleg ott volt a Franzi, már el is felejtettem, ki ő. Új hordókat hozott, azokra pingálta rá a monogramunkat: J. W. Johannes Werner. De Franzi bármit megcsinált, amire édesapa megkérte. Később még villanyt is szerelt, vályogot vetett, ásott is nekünk, amikor édesapa már nem bírta, bármit megtett, én mégsem mentem hozzá, mert azt akarta, de zavart az alázatossága, meg az, hogy mennyire odaszokott a szüleimhez, mintha őket akarná elvenni, nem engem. Ja, és kopasz is volt, fényes kuglilfejet villantott már öreglegényként. Alázatosan köszönt, kérdeztem, hol vannak a szüleim. Megigazította a barna svájci sapkáját, úgy morzsolgatta a kezeit, mintha rejtegetni próbálna valamit, hamar rájöttem, csupa festékmaszat az egész. Közben akkorákat nyelt, úgy járt a gigája fel-le, hogy már majdnem felnevettem.

– A Maria nagysád – mondta a sapkáját igazgatva –, jaj, a nagysád az nagy huncut! Az előbb átment a fésülködő asszonyhoz, hogy megigazíttassa a haját, mert úgy sejtette, hogy maga, Maria kismagysád, ma jön haza, és ne nézzen má' ki úgy, mint egy lestrapált varnyú!

Itt Franzi elmosolyodott, s megismételte a varnyú szót. S kérdőn nézett rám.

– Várja meg velem, kismagysád!

Én csak a fejem ráztam, dehogy várok itt egy percet is egy olyan alakkal, aki kismagysádnak szólít, mint valami régi moziban az úrilányokat, sietek, mert este hét előtt a lányom vacsorával vár, aztán együtt megnézzük a *Gute Zeiten, schlechte Zeiten*, talán le is zuhanyzom lefekvés előtt... vagy ki tudja, mi lesz még addig, mindegy, sietek, csak anyámat és apámat szeretném megölelni, és ez a falu messze van ám a városi kórháztól, az út vissza is hosszú a vonattal, a négyórásit kellene elérnem, és még cukrászdába is be kell ugranom, az unokámnak vinnék egy tálca házi krémest – ezt nem is tudom, miért mondtam Franzinak, hiszen Franzi már régen meghalt, és nem is tudott a lányomról, az unokámról meg végképp sejtése sem lehetett, mindkettő hallatán fájdalmasan nyelt, megint fel-le csúszkálózott a gigája, s lekapta a sapkáját, azzal törölgette a kicsorduló könnycseppek után csöpögő orrát...

– Hát – mondtam neki –, kedves Franzi, megkeresem a fésülködő asszonyt.

Kérdeztem, hogy melyikhez járt mostanában édesanyja, merre induljak, mert több is lakott az utcában, de Franzi nyugatnak lendítette a piros színű ecsetét, s kinyögött egy „arrát”, s zavartan bibelődni kezdett a hordóval, a betűk köré tett egy virágkoszorú-sablont, én meg már mentem is, a fésülködő asszony épp édesanyja haját kenegette illatozó olajjal a gangon, és elsírta magát, amikor meglátott, pedig éppen arról beszélgettek, hogy ebben a melegben de jól esne egy kis mézsör, nem csak olyan keserű, amit a kocsmába szoktak mérni. Gyorsan feltűzte édesanyja derékig érő haját a fésülködő asszony, mi meg egymásba karoltunk, és nevetgélve átsasszétunk a kocsmába, ahol a férfiak megbámulhattak, ha akartak, de mit sem törődtek velük, csak hüledezzenek. A pult mögül kilesett egy szőke legényke, aki megjárta a fővárost is, ott dolgozott az építkezéseken, emlékeztem rá, de mintha ő is meghalt volna valamelyik háborúban, vagy egy állványról esett le, már nem emlékszem, ki tudja ezeket a régi történeteket, de most kivörösödött az arcára, az egész kocsmát minket vizslatott, édesanyja egy kor-

sóval kért, én csak pohárral mertem, nekem az is sok volt, mert igazából csak a habot szerettem kikanalazni, meg a hűvösére vágytam, és szívem szerint kértem volna egy kockacukrot is mellé, de néhány vendég már így is rám cöcögött, hogy mit keresnek itt magányos asszonyszemélyek. Az öreg fényképész elénk pördült, felajánlotta, hogy itt a gépe a szomszéd udvarban, szívesen készítene rólunk egy portrét, azt mondta, van egy sorozata, az a címe, hogy *Ilyen volt, és ilyen lesz!* Erre édesanya letörölte a sörbajszocskáját és odasercint a fényképész elé, hogy *ejnye tanító úr, baszki, de elszemtelenedtél,* de a fényképész nem törődött a kocsma feltámadó morájával, csak mondta-mondta a magáét, valami olyasmi szűrődött át a morajlason, *hogya portrét szeretnének, akkor azt, vagy egy zsánert is szívesen... vannak jelmezei, de két ilyen szépséget hiba lenne elmulasztani, vétek lenne az örökkévalóságot... megkurtítani...*

De édesanya felhajtotta a maradékot a korsóból és belém karolt:

– Még megkeressük édesapát!

Titokban azt reméltem, hogy a kocsmában találjuk, de a legényegyletbe mehetett talán, vagy hova tűnt? Kisétálunk a poros kocsiúton a falu vége felé, ott szoktak énekelni gyűlni az öreglegények, de behívnak minket egy kávéra, vagy mire, frissen sült kalácsra a keresztanyához, aki rám kacsintott, ez annyit jelentett köztünk, hogy de jól nézel ki, lányom. Hát, beláttam, hogy illik bemenni egy szóra, de szerencsére édesapa is csak eddig jutott a nagy sietésben, és ahogy meglátott, ő is kacsintgatni kezdett, és nem lehetett bírni vele, a nagy örömébe beleremegett, csak sírt és nevetett és felkapott és pörgetett, hogy lányom, édes kicsi lányom, közben előkerült a kutya, keresztanya öreg kutyája, hogy az még mindig él!? Hány éves lehetett? Isten tudja, meddig élél egy kutya, de hogy az engem mennyire szeretett régen is, most is csóválni kezdett, a nagy mamlasz fejét meg odadugta a lábamhoz, nyűszítet, a szemével meg fel-felpislogott rám, s ha találkozott a tekintetünk, csak csóvált, csóvált, és azzal az öreg, bölcs, mélybarna szemével úgy nézett rám, mint aki már mindent tud, mint aki már mindent látott, majd hogy meg nem szólalt, csak édesapa elhessentette a kutyát, édesanyát és engem is átnyalábolt, kiadta a parancsot:

– Megyünk az öregmamához! Még megharagszik, ha nem mégy át hozzá ennyi idő után! Mert én letagadom, ha számon kér valamit is rajtam az a vén csont! – mondta nevetve édesapa, s folytatta:

– Rajtam ne keressétek ezt a lányt, csak most érkezett, aztán már menne is? Nem fog, nem eresztem el soha többé!

Majd még sokáig mosolyogtunk, s indultunk hazafelé, át a falun, végig egymásba karolva gyalogoltunk a kocsiúton, édesapa énekelt is, a késődélutáni éles fényben kiültek az öregek a padokra, köszöngettünk szépen. Mindenkinek volt egy kedves szava, kérdése, mosolya hozzám, nekem, felém... Az egyik azt dörmögte, hogy az öregmamát az Ötvályúnál keressétek, arrafelé bitangolt el az új kis Lieblingje, egy kis fekete cica, fehér kravátlival, mindig azt kajtatja, annyira félti... Hát mentünk a Ötvályú felé, végig a poros földúton, aztán alászaladtunk a rézsűn az agácafák alatt... Hát, jött szembe egy cigányember, valami csodaöregnek számított, most is elvihorászott magában, három cigivel a kezében röhögcsélt, s rögtön tudta, kit kereshetünk, mondta egyből, hogy öt perce ciccegett erre az öregmama.

– Hát akkor tényleg odabújt, mert akkor mi leereszkedünk a falu szélére, ha által engedsz minket, te öreg – mondta édesapa, közben az öreg cigány egy sluk-

kal benyelte a cigarettákat, azok mindenestül eltűnnek a szájában, s ahogy kifújta a füstöt, ő is elillant, mi indultunk volna tovább, de ekkor előttünk sziszegve átkúszott az ösvényen egy kígyó, de csak valami vörösesbarna, rezesen csillanó erdei sikló.

– Nem bánt minket – mondta édesapa.

A vályúknál ivott a tehéncorda, öregmamát nem találtuk sehol, az öreg csordás szerint a mocsár felé indult, s azt mondta, arra barnálkodik minden este. Azt nem tudtam, mit jelent a barnálkodás, hiszen ősz öregasszony volt, nemcsak amióta hazagyalogolt Németországból, már kislánykoromból is csak az ősz hajára emlékszem, de még mindig olyan gyönyörű... Édesapa morgolódott, hogy hol lehet, múltkor is a határból hozta vissza valaki, elkóborolt a keresztteken túl, a Vendel szobron túl...

És ezek a fények, mintha mozdulatlan lett volna a nap órák óta. És ott a völgy oldalában nem volt akkora forróság, már rákezdtek a tücskök is, és mi mentünk a mocsár felé, a békák is énekeltek, a madarak hangját majdnem elnyomták, de ott sem láttuk öregmamát a mocsárnál, hiába kiáltoztunk, csak egy kisgyereket találtunk, aki próbált apró mocsári halat fogni a macskájának, vagy legalább pár rákot estére, azt mondogatta, nem ismert minket, mi sem őt, pedig itt a faluban hiába lakik valaki a Gödörben, akkor is tudtuk, ki kicsoda. Azt mondta búcsúzóul, hogy fölősegesen kerestük öregmamát!

Mindenki tudta, merre ment, mégsem találtuk. Mindenki tudta, hol lehet, mindenki tudta, hol van. Hát, valahol. Hát, sehol. Hol van, ha nem ott, ahol mi vagyunk, de mindenki tudta, hogy ott van. Ha odamentünk, ahol volt, már máshol volt. Hogy van ez egyáltalán?

Hát, ilyen meghalni, fiam. Valamit elveszíteni, valamit megtalálni közben, ahogy elveszted. Valahogy így. Egy kitért pillanat. Nem tanulságképp mondom. Olyan, mint amikor csuklani kezdted, de közben megszólalt a rádió. Én höröghettem, de hogy ne zavarjak másokat, bekapcsolták. A *Vízállásjelentéstől* az *Esti krónikáig* tartott, közben óránként hírek, időjárás-előrejelzés és közlekedési információk követték egymást. Mintha ugyanazt ismételték volna körbe-körbe, annyira érdektelennek tűnt. Amire elmúlt a csuklás, lepatintották a rádiót. Azóta tudom, mit jelent. Szinte semmi. Pedig hogy félünk tőle.

